

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Bakalářská práce

Pohledy katolické a protestantské etiky na problematiku umělého přerušení těhotenství

Vedoucí práce: Mgr. Martina Pavelková

Autor práce: Mgr. Blanka Nová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce – kombinované studium

Ročník: 3.

2018

Bakalářská práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. V platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdání textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. Zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses. Cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

20. února 2018

Mgr. Blanka Nová

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Martině Pavelkové za cenné rady, připomínky, metodické vedení práce a milý přístup.

Děkuji své matce, za rychlé a skvělé překlady německých textů.

Děkuji některým členům synodní rady ČCE za ochotu vyhledávat dokumenty ČCE k otázce interrupcím a také kolegům farářům za rady i konzultace.

Děkuji svým dcerám za velkou trpělivost a sboru ČCE v Jindřichově Hradci za velkou podporu a pochopení.

Obsah

Úvod.....	6
1 Uvedení do problematiky.....	9
1.1 Vysvětlení pojmu etika	9
1.2 Vysvětlení pojmu umělý potrat.....	10
1.3 Problém začátku lidského života.....	11
1.4 Následky umělého přerušení těhotenství	13
1.4.1 Postinterrupční syndrom.....	13
1.4.2 Duchovní aspekt	14
1.5 Postoj křesťanských církví.....	14
1.5.1 Protestantismus.....	14
1.5.2 Katolicismus	15
2 Pohled katolický	16
2.1 Donum vitae	16
2.2 Katolický katechismus	17
2.3 Karl Heinz Peschke	18
3 Protestantismus	20
3.1 Biblické odkazy.....	20
3.2 „Nezabiješ“ 6. přikázání.....	21
3.3 Pohled evangelických etiků.....	22
3.4 Vyjádření synodu Evangelické církve v Německu k otázce potratů obecně	25
3.5 Vyjádření Evangelické církve v Německu z roku 1986.....	26
3.5.1 Východisko a nabízená řešení podle EKD	28
3.5.1.1 Sociální program.....	28
3.5.1.2 Zodpovědný přístup	28
3.5.1.3 Podpora a doprovázení.....	29

4 Rozdílnost a shoda názorů katolické a protestantské etiky na problematiku umělého přerušení těhotenství	31
4.1 Rozdíly	31
4.1.1 Katolická církev	31
4.1.2 Protestantské církve	33
4.2 Shody	36
Závěr	37
Seznam použitých zdrojů:	39

Úvod

Ve své bakalářské práci se budu zabývat problematikou umělého přerušení těhotenství z pohledu katolické a protestantské etiky. Při studiu sociální a charitativní práce mě nejvíce zaujaly předměty, kde se vykládala etická témata. Při přednáškách jsem byla překvapena, jak na morální dilemata nahlíží katolická církev. Vzhledem k tomu, že jsem praktikující věřící v Českobratrské církvi evangelické, mě určité názory zarazily. V Českobratrské církvi evangelické pracuji jako pastorační pracovnice a své praxi se setkávám s lidmi, kteří musí ve svých životech zásadní morální konflikty, mezi které patří i umělé přerušení těhotenství, řešit. A tyto rozdílné zkušenosti ze studia na TF JU a z mé protestantské praxe mě přivedly na myšlenku, porovnat názory vybraných etiků a teologů z obou křesťanských církví.

S problematikou umělého přerušení těhotenství, možno používat i termín potratu, či interrupce se setkáváme v životě často. A kupodivu se nevyhýbá ani ženám a mužům v křesťanských církvích. Záměrně jsem si vybrala katolickou církev a církev protestantské. A to z důvodu, že jsou to dvě největší křesťanské církve na světě. Z protestantských církví, kterých je celá řada, jsem vybrala Německou evangelickou církev a Českobratrskou církev evangelickou. Obě představují klasický proud v protestantských církvích. Českobratrské církve evangelické jsem navíc členkou a Německá evangelická církev má k ČCE názorově, liturgicky i teologicky nejbliže.

Bakalářská práce představuje základní stanoviska obou církví k interrupcím. V práci (zkoumám na základě literatury) etické názory obou „táborů“. Za pomoci komparace pramenů se v bakalářské práci se snažím dospět k nestrannému porovnání rozdílných etických pohledů a nalézt případnou shodu alespoň v některých otázkách těhotenského konfliktu. Výběr pramenů a literatury byl trochu oříškem. Snažila jsem se pracovat se základními dokumenty obou církví, ve kterých představují své učení a následně pracovat s vybranou literaturou morálních etiků. Nechtěla jsem ale zahltit práci velkým množstvím literatury a tak ji roztříštit. Pro potřeby bakalářské práce jsem výběr zúžila na několik, podle mne, základních pramenů.

Na straně katolické jsem zvolila Hanse Rottera, Marka Váchu a Karla Heinze Peschkeho. Všichni jsou si blízcí svou otevřeností a ekumenismem a moderním

přístupem k interrupcím. Představují určitý názorový liberální proud v katolické církvi. Na straně druhé jsem pracovala s prohlášeními Německé evangelické církve, které vydala v průběhu několika let k potratové problematice v Německu a s literaturou Martina Honeckera a Wofganga Hubera. A to z důvodu, že se oba morální etici a teologové podíleli na tvorbě prohlášení Německé evangelické církve k interrupcím. Z českého protestantského prostředí jsem pracovala s dokumenty Českobratrské církve evangelické a výkladem Desatera teologa Jana Milíče Lochmana, který je pro české evangelíky, ale nejen pro ně, jedním ze základních teologů, ze kterého se do dnes vychází a jehož teze se stále používají v evangelickém prostředí.

První kapitola bakalářské práce se týká obecného uvedení do pojmů etika, umělé přerušování těhotenství, otázky kdy začíná lidský život. V této spíše obecné kapitole nerozlišuji katolické a protestantské hledisko a snažím se čerpat z obecně uznávaných etiků nehlédě na jejich církevní příslušnost. K sepsání této kapitoly mi především posloužila kniha Hannse Rottera, Důstojnost lidského života nebo informace z knihy Základy moderní lékařské etiky (Vácha, Königová, Mauer, 2012).

V následující kapitole se věnuji katolickému pohledu na potratovou problematiku. Zde jsem používala převážně oficiální dokumenty katolické církve, mezi které patří např. Katechismus katolické církve a některé raně křesťanské texty, na které odkazuje. Velmi zajímavé názory jsem našla u morálního rakouského katolického teologa Karla Heinze Peschkeho v jeho knize Křesťanská etika (2012).

V části o protestantismu pak především využívám textů německých morálních etiků, které zmiňuji výše a německý zdroj Stellungnahmen zum Thema Schwangerschaftsabbruch. Závěrům Stellungnahmen zum Thema Schwangerschaftsabbruch věnuji skoro celou kapitolu. Myslím, že v českém prostředí, v katolickém i protestantském, nejsou tato vyjádření známá a jsem ráda, že jsem je ve své práci mohla představit. Navíc závěry tohoto Denkschriftu jsou východiskem pro nahlížení na problematiku těhotenských konfliktů a na to, jak s postiženými ženami a dotčeným personálem pracovat. Tyto závěry se mohou prezentovat jako „protestantský pohled“.

Vzhledem k tomu, že se jedná o pohled teologické etiky na potratovou problematiku, je jasné, že jsem musela ke své práci používat i Bibli. Snažila jsem se nalézt přímé odkazy k potratům a pak pracovat s výkladem přikázání Nežabiješ a s některými texty z Nového zákona, které jsou důležité při pastorační práci s ženami, které jsou postaveny před etické dilema nechat si provést umělé přerušování těhotenství.

Závěrem práce představuji shody a rozdíly ve vnímání interrupcí, rozdíly v přístupu církví k těhotným ženám, které se rozhodnou jít na potrat. Snažím se také nastítnit otázku svědomí a odpovědného přístupu k životu. Ráda bych, aby bakalářská práce aspoň trochu ukázala cestu, jak se ve složitém morálním konfliktu umělých potratů orientovat. V žádném případě si nekladu za cíl hodnotit přístupy katolické a protestantské církve v potratových otázkách. Cílem bakalářské práce je porovnat postoj katolické církve a protestantských církví v otázce potratu. Jako reprezentativní autory jsem si - mimo oficiálních prohlášení - vybrala Karla Heinze Peschkeho, Wolfganga Hubera a Martina Honeckera. To, jak porovnání dopadlo a jaký přístup bude komu blízký, již nechávám na čtenářích.

1 Uvedení do problematiky

Tato úvodní kapitola je věnována vysvětlení zásadních dvou pojmů používaných v této bakalářské práci – etika a umělý potrat.

1.1 Vysvětlení pojmu etika

Etika je vědecká disciplína, jejímž předmětem je lidské jednání nebo lidská praxe z pohledu dobra a zla. Člověk se určitým způsobem chová, jedná, umí se na základě rozumu svobodně rozhodovat. A protože potřebuje ke svému životu ostatní lidi, musí žít ve vzájemných interakcích. Ty přinášejí různé situace, ve kterých si klade otázku: Co mám dělat? ¹Může se rozhodovat mezi různými možnostmi. A tím ale dochází také k různým konfliktním situacím. Etika řeší, co je dobré a co špatné. Jaké lidské jednání je dobré a jaké zlé? A pro koho je dobré a pro koho špatné?

V etice je rozhodování podmíněno lidskou svobodou. Chápeme-li však svobodu jako pocit, že můžeme vzít svůj život do vlastních rukou, tak ale musíme brát na zřetel hranice, které tuto svobodu omezují. Ať je to místo, čas, doba, ve které žijeme, nebo různá obdarování a talenty, zdravotní stav apod. Ale hlavní hranice lidské svobody jsou konečnost lidského života a situace střetávání, do nichž se neustále lidé zaplétají tím, jak jednájí a nejednájí.² Tím, jak jednájí, se nějak proviňují na ostatních lidech. Německý protestantský etik Wolfgang Huber ve své knize „Etika základní principy života“ doslova říká, že: „*Pokud jednáme, „jsme něčím vinni“ – musíme počítat s tím, že se tímto jednáním mimo jiné proviňujeme na jiných lidech.*“³ Proto je důležité myslet na to, co potřebuje druhý člověk a rozhodovat se ve vědomí toho, že neneseme odpovědnost jen za vlastní život, ale i za životy ostatních.

Otázka po svobodě člověka patří k základním tématům filozofie a teologie. Podle toho, jak na svobodu nazírá, rozdělujeme i etiku na filozofickou a teologickou.

---

¹ Srovnej: ANZENBACHER, Arno. *Křesťanská sociální etika: úvod a principy*. 2. vydání. Přeložil Karel ŠPRUNK. Brno: CDK, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-371-4, s. 9.

² Srovnej: HUBER, Wolfgang. *Etika: základní otázky života*. Přeložil Petr BABKA. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-642-0, s. 17.

³ Tamtéž, s. 17.

Filozofická etika svobodu člověka nevztahuje k Bohu, naopak teologická vztah člověka k Bohu bere v potaz.⁴

1.2 Vysvětlení pojmu umělý potrat

Potrat - smrt dosud nenarozeného dítěte v těle matky, může nastat buď samovolně, či uměle. Umělým potratem - interrupcí - pak rozumíme úmyslné odstranění lidského plodu dosud neschopného samostatného života z matčina těla.

Potraty rozlišujeme na přímé a nepřímé. Přímým potratem rozumíme situaci, kdy je vyjmutí životaschopného plodu z matčiny dělohy zamýšleno jako cíl jednání nebo jako prostředek k dosažení jiného cíle. Za nepřímý potrat pak považujeme akt, kdy k usmrcení plodu dochází jen jako k vedlejšímu následku jiného přímo chtěného cíle (např. zachránění života matky, která je nemocná rakovinou dělohy).⁵

Církev, jak katolická tak protestantská, umělý potrat odmítá, etikové ale přemýšlí nad tím, zda by mohlo být provedení umělého potratu v některých situacích oprávněné a zda je důležitější právo matky na vlastní život či právo nenarozeného dítěte narodit se a prožít hodnotný život. Etické otázky se vynořují i tam, kde zastánci umělých potratů uvádějí případy, kdy by potrat měl být indikován. Hans Rotter uvádí čtyři základní indikace: sociální (chudoba, špatné rodinné poměry apod.), etickou (těhotenství vzniklá ze znásilnění), eugenickou (dítě může mít, nebo již má nějakou genetickou vadu) a lékařskou (těhotenství, které ohrožuje život matky).⁶

Umělý potrat je jevem, který můžeme sledovat v celých lidských dějinách. Fungoval a mnohdy stále funguje jako prostředek antikoncepce a jako rychlé řešení nechtěného těhotenství. I když potěšitelné je, že v České republice se čísla provedených umělých potratů snižují. Za rok 2017 na stovku narozených dětí připadlo zhruba 32 potratů. V roce 1990 jich bylo 96. To znamená, že před 27 lety bylo na tisícovku obyvatel asi 11 umělých přerušení těhotenství, teď jsou to zhruba dvě.⁷ Navzdory všem

---

⁴ V mé bakalářské práci se budu tématem umělých potratů zabývat především optikou teologické etiky.

⁵ Srovnej: PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Praha: Vyšehrad, 1999. Theologica (Vyšehrad). ISBN 80-7021-331-0, s. 292.

⁶ Srovnej: ROTTER, Hans. *Důstojnost lidského života: [základní otázky lidské etiky]*. Praha: Vyšehrad, 1999. Cesty (Vyšehrad). ISBN 80-7021-302-7, s. 53 – 54.

⁷ V roce 1990 statistici evidovali celkem 126.055 ukončení těhotenství, z nich 111.268 umělých přerušení. Ta tak představovala 88 procent všech potratů. Loni bylo interrupcí 20.300, všech potratů pak 35.899. Umělá přerušení tedy tvořila zhruba 57 procent. Počet interrupcí každý rok klesá.

dostupným prostředkům antikoncepce a formám sexuální osvěty je to ale pořád velké číslo, které vypovídá o nechtěném těhotenství.

V naší republice je interrupce legální bez lékařského doporučení do 12. týdne těhotenství. Umělé přerušování těhotenství je u nás legalizováno zákonem č. 66/1986 Sb, který povoluje interrupci s lékařským doporučením až do 24. týdne těhotenství, v případě závažných problémů s plodem kdykoliv. Interrupce doporučené lékařem jsou kryty zdravotním pojištěním,⁸ interrupce je však i jinak relativně cenově dostupná, a tím se stává přístupnou pro mnoho těhotných žen, které nejsou schopny při svém nechtěném těhotenství nalézt jinou cestu a jiné řešení problému.⁹ Liberální zákon, který platí v naší republice, umožňuje umělé přerušování těhotenství z několika důvodů. Je to indikace lékařská, kdy těhotenství ohrožuje zdravotní stav ženy, dále eugenická, kdy je prokázáno genetické poškození plodu a nakonec i indikace kriminalistická, otěhotní-li žena po znásilnění.¹⁰

1.3 Problém začátku lidského života

Kdy vlastně začíná lidský život? Kdy můžeme hovořit o lidské důstojnosti? Má shluk pohlavních buněk důstojnost, je to už osoba? Je rozdíl, zda dojde k plánovanému

---

www.zdravotnickydenik.cz [online]. 2017, 23. 4. 2017 [cit. 2018-01-23]. Dostupné z: www.zdravotnickydenik.cz.

⁸ Interrupce v Česku. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-01-23].

⁹ Např. v Německu je také legální interrupce do 12. týdne těhotenství, ale jen v případě, že žena prokáže, že týden před zákrokem podstoupila návštěvu poradny. PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Praha: Vyšehrad, 1999. Theologica (Vyšehrad). ISBN 80-7021-331-0, pozn. č. 476. V silně katolickém Polsku pak je potratový zákon od roku 1993 silně restriktivní a umělý potrat dovoluje pouze z důvodu ohrožení života matky, když prenatalní vyšetření odhalí nevratné poškození plodu, nebo po znásilnění. V roce 2016 byly snahy polského parlamentu o ještě větší zpřísnění zákona, kdyby interrupce byla povolena pouze v případě, kdy by byl ohrožen život matky. Díky silným protestům veřejnosti nebyl zatím zákon přijat. Zprávy e. 15, dostupné na <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/>, ze dne 23. 9. 2016, [cit. 2018-01-24].

¹⁰ Srovnej: Vývoj potratovosti v České republice 2003 - 2014. www.czso.cz [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20562549/13008315a01.pdf/37bea5ec-f3b9-4a36-8804-d2dcb4b117c8?version=1.0>.

usmrcení zygoty, potažmo embrya, či plodu? Podle platných zákonů u nás i v Německu je interrupce do 12. týdne legální i bez lékařské indikace. Začíná tedy lidský život až od 12. týdne těhotenství?¹¹

Podívejme se nyní na jednotlivé fáze vývoje plodu. Na počátku splynutím pohlavních buněk vzniká zygota. 6. - 7. den se zygota zabydluje v děloze. 15. den vznikají první buňky nervové soustavy a ve 4. - 8. týdnu těhotenství se nervová soustava vyvíjí. Od 15. dne po 7. týden pak hovoříme o embryu. Od ukončeného 8. týdne hovoříme o plodu (fetusu). Ve 24. - 27. týdnu je u plodu měřitelné EEG.¹² Dnešní vyspělá medicína zachraňuje předčasně narozené děti od 23. týdne těhotenství. Tak kdy začíná život? Do kdy je možné plod usmrtit a při tom nemít výčitky, že jsme připravili o život nevinnou lidskou bytost? Otázku, kdy dochází k oduševnění vajíčka a od kdy je tedy nutné považovat embryo za lidskou bytost, si kladli teologové a filozofové odedávna. Je nutné si položit otázku, zda existuje rozdíl mezi lidskou bytostí a osobou. Odpověď na tuto otázku nabízejí různé teologické směry. Jedním z nich je ontologický personalismus, který tvrdí, že embryo má již ve své genetické výbavě všechny důležité psychické procesy, jako je vůle, vnímavost atd. a postupně dosáhne toho, že tyto procesy budou plně nastartovány a funkční.¹³ Oproti tomu empirický funkcionalismus považuje za osobu toho, kdo má kognitivní kapacitu, morální kapacitu, schopnost vnímat a má příslušnost k sociální komunitě. Osoba zde není definována jako individuum určitého druhu ale, jako myslící, volící, bolest a slast vnímající bytost, vědomá si své totožnosti v průběhu času.¹⁴ Další a možná jakýsi kompromisní názor přináší tzv. gradualismus. Ten tvrdí, že embryo má významnou, ale ne absolutní hodnotu a během nitroděložního vývoje se jeho práva zvětšují. Takže by to podle gradualismu znamenalo, že na počátku jsou zygotě přiřknuta nulová práva a s postupným vývojem se zvětšují až po novorozence, který má všechna práva a stává se tak plnohodnotnou osobou.¹⁵

---

¹¹ Situaci v Německu zmiňují proto, že v následující části se budu ve své práci zabírat názory Německé protestantské církve.

¹² Tamtéž, s. 194-195.

¹³ Srovnej: VÁCHA, Marek Orko, Radana KÖNIGOVÁ a Miloš MAUER. *Základy moderní lékařské etiky*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-780-0, s. 193.

¹⁴ Vácha Marek. In: www.orko.cz [online]. 2014 [cit. 2018-01-24]. Dostupné z: <http://www.orko.cz/?link=Varia/Zuzana>.

¹⁵ Srovnej: VÁCHA, Marek Orko, Radana KÖNIGOVÁ a Miloš MAUER. *Základy moderní lékařské etiky*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-780-0, s. 195.

1.4 Následky umělého přerušení těhotenství

Pokud dojde k umělému přerušení těhotenství, mohou se u ženy vyvinout různé psychické následky – nejčastěji postinterrupční syndrom a pocit provinění, který se v náboženském jazyce nazývá hříchem.

1.4.1 Postinterrupční syndrom

Konflikty kolem těhotenství ukazují, že žádné jiné téma nezasahuje tak přímo a bezprostředně do osobního a intimního života člověka. Na této složité problematice se ukazuje, jak těsně jsou navzájem spjaty aspekty individuální, profesní a institucionální etiky. Jak těsně jsou provázána sociální, lékařská, etická, psychologická a teologická témata. Je nutné si uvědomit, že nahlížet na umělé přerušení těhotenství pouze z jednoho úhlu, by bylo značně nezodpovědné. Interrupce s sebou nese řadu duševních a duchovních aspektů.

Z duševních následků to bývá tzv. postinterrupční syndrom, který není klasifikován jako nemoc, porucha, či dysfunkce. Základním problémem je stanovení příčin, průběhu a odstranění tohoto jevu. Každá žena na interrupci reaguje jinak, popisuje odlišné psychické stavy, vyhledává rozdílné metody pomoci. Mezi nejsilnější projevy postinterrupčního syndromu patří pocit viny a smutku. Ženy často popisují své pocity viny, které pociťují vůči nenarozenému dítěti. S tím souvisí i časté přemýšlení o otázce „co by bylo kdyby“. Ženy se těmito představami trápí často velmi dlouho.

A i když si po nějaké době myslí, že tyto myšlenky zmizely, stačí pohled na dětské hračky, šťastnou maminku, roztomilou holčičku v kočárku a pocity viny jsou zpět ve stejné síle, jako byly předtím. Provinile se nejčastěji cítí ženy, které byly k interrupci donuceny vnějšími okolnostmi a nepodstoupily ji z vlastního přesvědčení.¹⁶

---

¹⁶ JANÁČKOVÁ, Zuzana. *Postinterrupční syndrom* [online]. 15. 2. 2014 [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.opsychologii.cz/clanek/175> .

1.4.2 Duchovní aspekt

Duchovním aspektem umělého přerušení těhotenství rozumíme hřích. Podle Bible je člověk dobrý: „*Bůh viděl, že všechno co učinil, je velmi dobré.*“¹⁷, usiluje ale o zlé: „*I viděl Hospodin, jak se na zemi rozmnožila zlovůle člověka a že každý výtvar jeho myslí i srdce je v každé chvíli jen zlý.*“¹⁸ Hříchem je ve Starém zákoně rozuměna neposlušnost, vzepření se, porušení přikázání. V Novém zákoně pak je hřích vnímán především ve smyslu neposlušnosti, která míří proti Božimu právu a zákonu a proti Bohu samotnému.¹⁹ V katolické církvi je umělé přerušení z jakéhokoliv důvodu vnímáno jako hřích a ti, kteří jsou na tomto hříchu účastní, jsou z církve vyloučeni. V protestantské církvi je kladen možná, větší důraz na víru, že hřích může být skrze víru v Krista odpuštěn. Z tohoto důvodu nahlíží protestanté na umělé přerušení těhotenství jako na každý jiný hřích a s těmi, kteří se na tomto hříchu podílí, pracuje v tomto smyslu.

1.5 Postoj křesťanských církví

Různá náboženství a církve se k problematice umělého potratu staví různě. My se zaměříme na pohledy církví křesťanských a to především římskokatolické církve a tradičních protestantských církví. Mezi katolicismem a protestantismem nacházíme mnoho věroučných rozdílů, které v důsledku vedou i k rozdílným pohledům na etická dilemata.

1.5.1 Protestantismus

Současný protestantismus se skládá z mnoha různých malých církví. Ve své práci se budu zabývat především názory etiků a teologů z Českobratrské církve evangelické (dále jen ČCE) a Evangelické církve v Německu – Evangelische Kirche in Deutschland

---

¹⁷ Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad*. 19. (6. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2015. ISBN 978-80-7545-000-5, Gn 1, 31.

¹⁸ Tamtéž, Gn 6, 5.

¹⁹ Podrobněji: PÖHLMANN, Horst Georg. *Kompendium evangelické dogmatiky*. Jihlava: Mlýn, 2002. ISBN 80-86498-02-6, s. 197-219.

(dále jen EKD).²⁰ Protestantismus není jednotná církev. A nemá žádné jednotné dogma. Je to spíše kooperace jednotlivých menších církví a sborů, pro něž jsou určité věci závazné, ani v bioetických otázkách, které nás zde zajímají, v protestantismu neexistuje žádné jednotné učení. Závazné bývají tzv. Denkschriften EKD, což jsou jakési pastýřské listy německé protestantské církve, ve kterých jsou oficiální stanoviska, která by věřící měli dodržovat. Měli, ale nemusí. Proto nemůžeme označit nějaký názor za „protestantský“. Setkáme se jak se striktními názory, tak s proudy liberálnějšími. Wolfgang Huber tvrdí, že evangelické etice jde o „odpovědnou svobodu jako formu života.“²¹ Svobodu si ale člověk, podle Hubera, nevytváří sám, ale je mu svěřena. My při užívání této svobody neustále ztroskotáváme a potřebujeme tak stále nové počátky. Protestanté si za svá rozhodnutí nesou odpovědnost sami a ve svém svědomí se pak musí s Pánem Bohem porovnat. Není žádný učitelský úřad církve, podle kterého by se řídili a který by jasně říkal, co je špatné a co dobré.

1.5.2 Katolicismus

V katolické církvi je situace jiná. Hlavou církve je papež, který ve společenství s ostatními biskupy formuluje závaznou nauku katolické církve. Z toho důvodu je relativně snadnější zjistit náhledy na ten který etický problém. Je samozřejmé, že ani katolická církev není myšlenkový monolit. A teologové, etici i kněží mají své vlastní názory. Ale pokud jde o závažnost, stojí na vrcholu pyramidy dogma víry, pak encykliky a pak až mínění jednotlivých teologů a kněží.²²

---

²⁰ Českobratrská církev evangelická - Českobratrská církev evangelická vznikla v roce 1918 spojením Evangelické církve augsburského vyznání a Evangelické církve helvétského vyznání. Tyto dvě církve působily na českém, moravském a slezském území od doby, kdy Josef II. vydal v roce 1781 Toleranční patent a lidé se mohli k těmto dvěma vyznáním veřejně přihlásit a scházet se. Kdo jsme: Historie od vzniku církve. www.e-cirkev.cz [online]. [cit. 2018-01-22]. Dostupné z: www.e-cirkev.cz/rubrika/796. Evangelische Kirche in Deutschland – svazek německých převážně luterských církví. Jedná se o největší protestantskou církev v Německu a je svými postoji, liturgií a historií nejbližší naší Českobratrské církvi evangelické.

²¹ HUBER, Wolfgang. *Etika: základní otázky života*. Přeložil Petr BABKA. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-642-0, s. 18.

²² Srovnej: VÁCHA, Marek Orko, Radana KÖNIGOVÁ a Miloš MAUER. *Základy moderní lékařské etiky*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-780-0, s. 205 – 207.

2 Pohled katolický

„Pokud se chceme zabývat pohledem katolické církve na umělé přerušování těhotenství, musíme zmínit především dokument Kongregace pro nauku víry *Donum vitae* z roku 1987 a dále encykliku papeže Jana Pavla II. *Evangelium vitae* z roku 1995.“

2.1 Donum vitae

Katolická církev se hlásí k názoru, že život začíná se vznikem zygoty. V oficiálním dokumentu *Donum Vitae* z roku 1987, který se věnuje otázkám respektování lidského života a důstojnosti lidského plodu²³, se dočteme: *„Život každé lidské bytosti je nutno absolutně respektovat již od chvíle početí, poněvadž člověk je na zemi jediným tvorem, kterého Bůh chtěl pro něj samého a nehmotná duše každého člověka je bezprostředně stvořena Bohem...Lidský život je posvátný, protože již od svého počátku je výrazem Božího stvořitelského díla...Nikdo si za žádných okolností nemůže osobovat právo zničit nevinou lidskou bytost.“*²⁴ Oproti tomu Tomáš Akvinský a církevní otcové se domnívali, že k oduševnění rozumovou duší dochází kolem šestého týdne od početí. Do té doby, věřili, že embryo má pouze vegetativní povahu. Tím jak postupovala věda, se začal měnit i názor na to, kdy dochází k oduševnění. A tak od 18. století se teologové začali přiklánět k teorii, že k oduševnění dochází hned po početí.²⁵ Podle nových výzkumů se však ukazuje, že prvních 16 dnů po početí je možné rozdělení shluku buněk v jednovaječná dvojčata. To by znamenalo, že až do tohoto okamžiku nelze o shluku buněk mluvit jako o lidském individuu a tedy ani jako o lidské osobě. A k oduševnění embrya by pak docházelo až po 16. dni těhotenství. Tuto myšlenku podporuje i to, že sama příroda dovoluje, aby v raném stadiu před zahnížděním v děloze zaniklo velké procento oplodněných vajíček. Je možné, že by příroda, potažmo Stvořitel dopouštěl takového plýtvání lidskými životy a nesmrtelnými dušemi?

Můžeme tedy s jistotou zaručit, že duch už nepůsobí hned po početí? Není už náhodou početí nové lidské bytosti Božím darem? Přece nikdo z nás neříká, počali jsme neoduševnělé embryo. Mluvíme vždy o tom, že jsme počali dítě a to je přeci lidská

---

²³ *Donum Vitae* [online]. 1987 [cit. 2018-01-23]. Dostupné z: <http://kebrle.cz/katdocs>.

²⁴ Tamtéž, s. 3.

²⁵ Srovnej: PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Praha: Vyšehrad, 1999. Theologica (Vyšehrad). ISBN 80-7021-331-, s. 289.

bytost. Těžko můžeme vyslovit jasnou a jednoznačnou odpověď, kdy začíná život. Vědci a věřící křesťané, se asi těžko shodnou.

Dělení fází vývoje člověka ale nemění nic na tom, že vývoj člověka je kontinuální. Nemůžeme říci od kdy je embryo lidskou osobou a od kdy už ne. Ve chvíli oplození vzniká něco, co má potenciál stát se dospělým člověkem. A dospělý člověk je svobodnou bytostí. Takže než se ze shluku buněk stane svobodná bytost, musíme „biologický substrát“ chránit jak nejlépe umíme.²⁶ Římskokatolická církev prohlásila již v prvním století, že každý záměrný potrat je mravní špatnost a závažně odporuje mravnímu zákonu.²⁷ Nejen, že samotný umělý potrat je mravně špatný a je zakázaný, tak i formální spolupráce při potratu je považována za těžký hřích. A to jak u lékaře, tak u matky a církev trestá tento čin exkomunikací (vyloučením z církve).²⁸ Je tedy v rámci římskokatolického učení vůbec nějaká situace, kdy je možno umělý potrat provést?

2.2 Katolický katechismus

Katolický katechismus je oficiálním dokumentem římskokatolické církve. Je to systematicky uspořádaný souhrn římskokatolické nauky o víře a mravech. Jeho latinská verze byla schválena papežem Janem Pavlem II. V roce 1997. Tento dokument v otázce umělého přerušení těhotenství jasně říká: *„Lidský život musí být absolutně respektován a chráněn již od okamžiku početí. Již od první chvíle její existence mají být lidské bytosti přiznána práva osoby, mezi nimiž je nezcizitelné právo každé nevinné bytosti na život.“*²⁹ V dalším článku pak toto odmítnutí znovu potvrzuje. *„Nezabiješ zárodek potratem a nenecháš uhynout novorozeně.“* *„Bůh, pán nad životem, svěřil totiž lidem vynikající úkol: udržovat život, tento úkol však mají plnit způsobem hodným člověka. Život se má tedy s největší péčí chránit už od samého početí, potrat a usmrcení nemluvněte jsou hanebné zločiny.“*³⁰ Odmítnutí přímého terapeutického potratu

---

²⁶ Srovnej: : VÁCHA, Marek Orko, Radana KÖNIGOVÁ a Miloš MAUER. *Základy moderní lékařské etiky*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-780-0, s. 199.

²⁷ V Biblii ale o potratu nenajdeme žádnou přímou zmínku. ŘK církev vychází ze spisů Didaché, a listů Barnabáše, či Diognetov apod.

²⁸ Katechismus katolické církve, č. 2272. web.katolik.cz [online]. [cit. 2018-24]. Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/kkc>.

²⁹ Katechismus katolické církve, č. 2270. web.katolik.cz [online]. [cit. 2018-24]. Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/kkc>.

³⁰ Katechismus katolické církve, č. 2271, web.katolik.cz [online]. [cit. 2018-24]. Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/kkc>.

učitelským úřadem církve a katolickými morálními teology vychází z morálního předpokladu, že usmrcení nevinného je za jakýchkoliv okolností nemravné a zakázané.

2.3 Karl Heinz Peschke ³¹

Na otázku, zda je možno umělý potrat vůbec v nějaké situaci provést, si pro potřeby naší práce vezme názor rakouského morálního teologa Karla Heinze Peschkeho. Ve své „Křesťanské etice“³², uvádí, že prvních 16 dnů po početí je možné rozdělení shluku buněk v jednovaječná dvojčata. To by znamenalo, že až do tohoto okamžiku nelze o shluku buněk mluvit jako o lidském individuu a tedy ani jako o lidské osobě. Dále se Peschke věnuje také problému terapeutického potratu. Římskokatolická církev potrat zcela a jednoznačně zavrhuje. A to, i když budou sociální, eugenické, nebo kriminalistické indikace. Ovšem v otázce terapeutického potratu, tj. potratu, kdy usmrcení nenarozeného dítěte slouží k záchraně života matky, se názory katolických teologů liší. Oficiální učení církve je ale zcela proti. První výslovné odsouzení takového zákroku přináší encyklika Pia XI. *Casti conubii*, ve které papež jasně zavrhuje terapeutickou indikaci jako dostatečný důvod k usmrcení nevinných bytostí. Odsouzení terapeutického potratu pak následně přináší i papežové Pius XII. a Pavel VI.³³

Diskuse na toto téma ožila v katolické církvi po 2. vatikánském koncilu. Mnoho lidí nebylo schopno přijmout myšlenku úplného zákazu i terapeutického potratu. V pohledu na tento etický problém se liší i katolická a protestantská teologie.³⁴ Podle zdravého rozumu by bylo přeci naprosto jasné zachránit matku, i kdyby smrt plodu měla nastat přímým lékařským zásahem. V některých situacích, však smrt plodu nastává také nepřímým usmrcením. Což v posuzování katolických morálních teologů hraje roli. Při rozhodování v takové situaci neexistuje dobrý následek. Ať padne rozhodnutí jakékoliv, dojde vždy ke špatnému následku. David Černý ve své knize „Princip

---

³¹ Karl Heinz Peschke narozen 12. srpna 1932 ve Vratislavi Slezsko, je německo-rakouský náboženský kněz, římskokatolický teolog a profesor morální teologie. Karl Heinz Peschke. In: *wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-01-25]. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki>.

³² Tamtéž, s. 288.

³³ Srovnej: : PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Praha: Vyšehrad, 1999. Theologica (Vyšehrad). ISBN 80-7021-331-0, s. 296.

³⁴ Názorům protestantské morální teologie na otázku potratu a terapeutického potratu se budeme věnovat v další kapitole.

dvojího účinku³⁵ uvádí kontroverzní příklad. Gynekolog prováděl operaci těhotné ženy, která měla dělohu napadenou rakovinou. Během operace začala jedna z cév v děloze krváčet, a aby lékař ženu zachránil, musel odstranit plod a potom krvácení mohl zastavit. Názor morálního teologa na tento zákrok byl, že se lékař dopustil špatného jednání, neboť usmrcení plodu nebylo možné charakterizovat jako nepřímé. Lékař byl překvapen, pokud by vyjmul celou dělohu, zahynul by plod a navíc by žena nemohla mít další děti. Proti tomu by onen morální teolog nic nenamítal.³⁶

Rozdělování mezi dovoleným nepřímým a nedovoleným přímým terapeutickým potratem by pak v důsledku mohlo vést k absurdním důsledkům. Stojí-li lékař před volbou zachránit matku nebo dítě, nemohl by v některých případech zachránit nikoho.

K. H. Peschke dochází ve své knize k názoru, že s ohledem na to, že pozemský život je dobro, ale není nejvyšším dobrem vůbec, neboť nejvyšším dobrem je věčná spása člověka a uskutečnění Božího plánu s lidstvem a světem, je terapeutický potrat v určitých případech možný. A pokud je třeba volit mezi nenarozeným dítětem a matkou, má v této perspektivě přednost život matky. Matka totiž může tento Boží plán pomáhat uskutečňovat (tj. může porodit další děti, pokud už děti má, tak je vychovat).

Katolická církev umělý potrat odmítá. Určitá skupina katolických morálních teologů terapeutický umělý potrat za určitých podmínek přijímá. S vědomím toho, že provedení umělého potratu je vždy zlo. Uskutečnění umělého potratu z jiných příčin (eugenických, sociálních, etických) odmítají i tito etikové.

---

³⁵ ČERNÝ, David. *Princip dvojího účinku: zabíjení v mezích morálky*. Praha: Academia, 2016. - etika - společnost. ISBN 978-80-200-2605-7.

³⁶ Tamtéž, s. 93-94.

3 Protestantismus

3.1 Biblické odkazy

Jak jsme již řekli, neexistuje žádné univerzální protestantské učení ani dogma, které by předkládalo jasný názor v otázce umělých potratů. Protestantští etikové a teologové řeší otázky týkající se oduševnění embrya, otázky typu, kdy vlastně začíná lidský život, od jaké doby můžeme mluvit o lidské osobě, tak jako katoličtí učenci. Potud se nijak radikálně neliší v názoru s učením katolické církve. U protestantů nalezneme asi kompletní škálu názorů na dané téma. Od výroku: „Potrat je vražda“, až po názor, že matka má právo se rozhodovat podle vlastního svědomí.

Pro protestantismus je typické, že odpovědi na své otázky hledá především v Bibli.³⁷ Odvolávání se na biblické texty je samozřejmě i v katolické církvi. Zde ale více než citace z Bible platí učení apoštolských a církevních otců. Tak to také nalezneme v katolickém katechismu, či v jiných textech katolického učení. K otázce umělého přerušení těhotenství odkazů v Bibli moc nenajdeme. O interrupci vypovídá text ze Čtvrté knihy Mojžíšovi – Numeru 5,11n. Kde je vyličen provedení potratu v důsledku nevěry ženy a potrat je zde vyvolán kletbou a je tak považován za legitimní vyšetření nevěry ženy: „*Když jí dal napít té vody, tedy v případě, že se poskvrnila zpronevěrou svému muži, naplní ji voda prokletí hořkostí, břicho se jí naduje, její klín potratí a žena bude ve svém lidu kletbou. Jestliže se však žena neposkvrnila, nýbrž je čistá, bude podezření zproštěna a bude mít potomky.*“³⁸ Další zmínka o potratu je ve Druhé knize Mojžíšově – v Exodu 21, 22-25. Zde je důležitým motivem to, že Mojžíš stanovuje stejný trest (smrt) pro toho, kdo zapříčinil smrt dítěte v děloze, stejně tak i pro toho, kdo spáchal vraždu. „*Když se muži budou rvát a udeří těhotnou ženu, takže potratí, ale nepřijde o život, musí pachatel zaplatit pokutu, jakou mu uloží muž té ženy, odevzdá ji prostřednictvím rozhodčí. Jestliže o život přijde, dáš život za život.*“³⁹ Řada textů pak hovoří o plodu v těle matky, který Bůh v těle matky vytvořil a vyvolil. Uvedme si některé příklady... „*Toto praví Hospodin, který tě učinil, který tě vytvořil*

---

³⁷ Protestanté nemají ani učitelský úřad církve, ani názor papeže, ani posvátnou tradici. Řídí se hlavně Bibli a svým svědomím.

³⁸ Nu 5, 27-28. *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad*. 19. (6. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2015. ISBN 978-80-7545-000-5.

³⁹ Tamtéž, Ex 21, 22-25.

v životě matky...“⁴⁰ nebo „*To tys byl, kdo utvořil mé ledví, v životě mé matky jsi mě utkal...*“⁴¹ či „*Dříve než jsem tě vytvořil v životě tvé matky, znal jsem tě, dříve než jsi vyšel z lůna, posvětil jsem tě, dal jsem tě pronárodům za proroka.*“⁴² V Novém zákoně pak např. rozhovor Alžběty a Marie ukazuje, že nový život je považován za požehnaný.⁴³ Jak vidíme, tak v Božích plánech se s nenarozenými plody v těle matek počítá už od početí. A člověk je už v matčině těle Bohem stvořené a vyvolené JÁ.

3.2 „Nezabiješ“ 6. přikázání

Hlavním imperativem, proti potratům by mělo být šesté přikázání Desatera.⁴⁴ „Nezabiješ.“⁴⁵ Biblické přikázání NEZABIJEŠ! Je ale směrovkou, kterou je třeba v různých situacích různě používat. „Nezabiješ“ nemůžeme považovat za paušální zákon, ale je ho třeba vidět a posuzovat podle situace. Porušení 6. přikázání je možné pouze výjimečně a ze závažných důvodů. Tradičně to býval trest smrti, nutná obrana a zabití ve válce. Vnímání tohoto přikázání se během historie měnilo. V otázce umělého přerušování těhotenství byl až do novověku etický zákaz nepopíratelný. Tak jak jej dodnes vnímá katolická církev. Novověk však s sebou přinesl nové otázky ve vnímání tohoto těhotenského konfliktu. A tím otevřel diskusi v protestantských církvích.

Změny na nahlížení 6. přikázání mají podle Martina Honeckera různé příčiny. První příčinou je růst medicínského pokroku a s ním spojeného nižšího zdravotního rizika pro matku při zákroku. Interrupce se staly v novověku takřka medicínskou rutinou a vznikly dokonce i speciální potratové kliniky. K usnadnění rozhodnutí podstoupit umělý potrat přispěly i nové šetrnější prostředky, které ho umožňují.

Druhý důvod je sociální. S rozvojem industrializace dochází zároveň k růstu chudoby a zbídačení velké vrstvy obyvatelstva. Honecker hovoří o zbídačení proletariátu – což je podle něj vrstva lidí, která nevlastní nic jiného než vlastní děti

---

⁴⁰ Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad*. 19. (6. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2015. ISBN 978-80-7545-000-5. Iz 44, 2.24.

⁴¹ Tamtéž, Ž 139, 13-16.

⁴² Tamtéž, Jr 1,5.

⁴³ Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad*. 19. (6. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2015. ISBN 978-80-7545-000-5. Lk 1.

⁴⁴ U protestantů 6., protože za 1. přikázání počítají *Nebudeš mít jiného Boha* a za 2. přikázání *Nezobrazíš...*, u katolíků je *Nezabiješ* přikázání 5.

⁴⁵ Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad*. 19. (6. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2015. ISBN 978-80-7545-000-5. Ex 20, 13.

(latinsky proles). A díky velké bídě, ve které žijí, se do popředí potratové problematiky dostává i sociální indikace potratů.

Třetí příčinou je emancipace žen a jejich potřeba sebeurčení a touhy pracovně se realizovat.⁴⁶

Ochrana nenarozeného života spadá pod šesté přikázání. Pokud se v otázce umělého přerušení těhotenství ale zaměříme pouze na konečný čin, tedy rozhodnutí těhotné, a na sankce, které následují, je pak tento postoj považován u protestantů za problematický až pokrytecký.⁴⁷ Nebylo by ovšem žádoucí, aby se problém interrupcí stal ideologickým. A otázka liberalizace, nebo zákazu potratů aby se vyhrotila tak, že by odborná etická debata na toto téma nebyla možná.

3.3 Pohled evangelických etiků

M. Honecker⁴⁸, protestantský teolog, přijímá názor, že lidský život je od počátku proces s různými stádii vývoje. Ovšem nezáleží na tom, ve které vývojové části se zrovna plod nachází. Samozřejmě, že embryo není skutečný, plně vyvinutý člověk, ale je svým založením a určením „*bytí k lidství*.“⁴⁹ Bůh nestvořil člověka pouze jako tělo, či jako duši. Lidskou bytost stvořil v jednotě, kde tělo nemůže být bez duše a duše bez těla. Je tedy jasné, že ochrana nenarozeného života musí být po celý jeho vývoj. Neboť musíme respektovat, že budoucí život, který v matčině lůně roste, má před Bohem svou důstojnost.⁵⁰

Není tedy možné, na těhotenství nahlížet z pohledu dvou konkurenčních nároků matky a dítěte. Ve vědomí toho, že od početí je plod „*bytím k lidství*“ a kontinuálně se vyvíjí, je třeba brát těhotenství jako životní vztah a ne pohlížet na matku a plod jako na dvě odlišné věci. V optice tohoto názoru je pak zřejmé, že ochrana nastávajícího života

---

⁴⁶ Srovnej: HONECKER, Martin. *Grundriss der Sozialethik*. Berlin: W. de Gruyter, 1995. ISBN 3110144743, s. 96.

⁴⁷ Srovnej: LOCHMAN, Jan Milič. *Desatero: směrovky ke svobodě: nástin etiky pod zorným úhlem Desatera*. Praha: Kalich, 1994. ISBN 80-7017-828-0, s. 91.

⁴⁸ M. Honecker, narozen 2. 5. 1934 v Ulmu, profesor systematické theologie a sociální etiky na teologické univerzitě v Bonnu. Martin Honecker. In: *wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki>.

⁴⁹ LOCHMAN, Jan Milič. *Desatero: směrovky ke svobodě: nástin etiky pod zorným úhlem Desatera*. Praha: Kalich, 1994. ISBN 80-7017-828-0, s. 90.

⁵⁰ Srovnej: HONECKER, Martin. *Grundriss der Sozialethik*. Berlin: W. de Gruyter, 1995. ISBN 3110144743, s. 92.

vyplývá z konkrétní odpovědnosti matky a otce⁵¹ za vznikající život. Těhotenství je životní vztah, který se vyznačuje závislostí a samostatností zároveň. W. Huber⁵² píše: „*Těhotenství je základní proces, který demonstruje, že ať lidský život sebevíce směřuje k samostatnosti, svébytnosti, sebeurčení a autonomii, přece jen je založen na tom, že člověk je vztahová bytost.*“⁵³

Rozhodnutí o ukončení těhotenství není ve většině případů pro těhotnou snadnou věcí. Tím, že se roztrhne sepětí mezi matkou a dítětem se roztrhne jejich životní vztah. Ženy si velmi často odnášejí traumatizující zážitek. Proto není možné sankcionizovat pouze ženy, které k takovému rozhodnutí dospějí. A to i přesto, viděno křesťanskou optikou, že je v Bibli jasně napsáno „nezabiješ.“ Potrat je vždy svévolným zásahem do Božích plánů. Ale v našem porušeném světě často volíme špatná řešení v hrůze, že by jiné alternativy byly ještě horší. Naše konání není vždy správné a dobré. I v otázce interrupce postupujeme někdy cestou volby menšího zla. Nebo volbou, kdy budoucí život nenarozeného člověka (dobro) je dán na váhu proti jinému dobru (zachování života matky). Tedy volbou, která může být v krajním případě eticky i nábožensky přijatelná

W. Huber těhotenské konflikty řeší především z pohledu etiky odpovědnosti. Eticky odpovědně musíme na vznik a průběh těhotenství hledět z perspektivy vztahu ženy a nenarozeného dítěte. Uvažujeme-li, že těhotenství může dobře skončit jen s těhotnou ženou, tak i v případě, že se těhotná rozhodne jinak, je třeba s ní být a neopouštět ji. V tom je také rozdíl v jeho vnímání problematiky potratů a ve vnímání této problematiky u katolických etiků. Ne zákaz, sankce a zřeknutí se hříšníků, ale odpovědnost, rozum a předcházení tragickým následkům. Potom však vyvstává otázka, zda společenskému blahu poslouží spíše plné odsouzení interrupcí a jejich trpění v omezeném rozsahu, nebo jejich všeobecné umožnění. Otázkou pak bude, zda liberalizace potratů nepovede k větší lehkomyšlnosti.

Kapitolu o potratech uvádí Huber touto kazuistikou: Spolupracovníci jedou na společný kurz. Stráví spolu noc a žena otěhotní. Muž však žije ve vztahu s jinou

---

⁵¹ Protestanští etikové kladou důraz nejen na zodpovědnost těhotné ženy, ale stejnou odpovědnost za vznikající život dávají i otcům. To se objeví pak i v usnesení synodu EKD.

⁵² W. Huber, narozen 12. 8. 1942 ve Strasburgu, německý evangelický teolog. V letech 1994 až 2009 zastával úřad biskupa protestantské církve Berlínsko-Brandenbursko-slezské v Horní Lužici a od roku 2003 do roku 2009 byl předsedou Evangelické církve v Německu. Wolfgang Huber. In: *wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki>.

⁵³ HUBER, Wolfgang. *Etika: základní otázky života*. Přeložil Petr BABKA. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-642-0, s. 40.

partnerkou, se kterou má malé dítě. Družka z kurzu si chce dítě ponechat. I když on by rád, aby šla na potrat. Celá situace by se tak podle něj zjednodušila a to hlavně pro něj. Mohl by tak uniknout obtížím, které nastanou v jeho vztahu se stálou partnerkou. Žena však trvá na svém stanovisku a cítí odpovědnost za nový život. Otec dítěte úzkostně očekává, co to bude znamenat pro jeho vztah s manželkou a narozeným dítětem a klade si otázky, jestli bude moci být otcem dalšímu dítěti.⁵⁴

V této kazuistice nejde o žádnou již dříve zmiňovanou indikaci. Neřeší se zde žádný lékařský problém, ani kriminalistický, či sociální. Na první pohled celkem banální a běžný případ. Jenže nesetkáváme se náhodou v běžném životě často právě s takovými to situacemi? Kolikrát řeší lékař otázku záchrany života matky před životem nenarozeného dítěte? Podlehla – li by žena nátlaku muže, mohli bychom hovořit o potratu jako prostředku plánovaného rodičovství? Nejde v této kazuistice především o zodpovědnost? O otázku zodpovědné sexuality a zodpovědného chování jak ženy, tak muže? Za nenarozené dítě nesou zodpovědnost oba dva. Otec za zplozené dítě ručí stejně, jako nastávající matka. Ale bohužel, ani ženy ani muži nejsou pro úlohu rodičů zralí od přírody. K zodpovědnému chování je třeba lidí vychovávat. Je třeba, abychom už děti učili přijímat odpovědnost za jejich činy.

J. M. Lochman, český protestantský teolog, vidí řešení těchto problémů především v rozšíření společenské odpovědnosti a v angažovanosti církve v procesu právních reforem. Pokud už k nechtěnému těhotenství dojde a je třeba nastalou situaci řešit, pak se Lochmanovi jeví jako nejlepší možnost, nahlížet na interrupci v optice požadavku rozšířené indikace. To znamená nepodporovat volnou, byť časově omezenou interrupci (možnost interrupce bez jakéhokoliv projednávání do 12. týdne těhotenství), ale spíše přivést ženu a jejího partnera před „komisi“, do poradny apod. a s nimi zvažovat všechny možné důvody pro a proti umělému přerušení těhotenství.⁵⁵ Věříme-li, že nový život vzniká v okamžiku početí, pak stáří těhotenství nemění nic na tom, že interrupce je „zabitím“ nevinné bytosti. Zdeněk Susa evangelický lékař a bioetik k ranému přerušení těhotenství ještě dodává poznámku, že vlastně celkovému rozhodování ženy o přerušení těhotenství škodí spěch a naléhavost, aby byla interrupce

---

⁵⁴ Srovnej: HUBER, Wolfgang. *Etika: základní otázky života*. Přeložil Petr BABKA. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-642-0, s. 38.

⁵⁵ Srovnej: LOCHMAN, Jan Milič. *Desatero: směrovky ke svobodě: nástin etiky pod zorným úhlem Desatera*. Praha: Kalich, 1994. ISBN 80-7017-828-0, s. 92.

provedena v co nejranějším stádiu. Žena tak nemá čas ke klidné úvaze a rozhoduje se často v prvním prudkém hnutí mysli.⁵⁶

3.4 Vyjádření synodu Evangelické církve v Německu k otázce potratů obecně⁵⁷

Odpovědný přístup k životu je hlavním tématem vyjádření EKD. První vyjádření svazu luterských církví vzniklo v roce 1972 a pojmenovává základní hodnoty, o kterých se mluví při umělém přerušení těhotenství a nastoluje řešení z pohledu etiky odpovědnosti. Základní tezí tohoto dokumentu je, že základem pro ustanovení trestní odpovědnosti musí být nedotknutelnost nenarozeného života, ale zároveň musí být pamatováno na východisko z nouze.⁵⁸ Po prvním Denkschriftu (Stellungnahmen zum Thema Schwangerschaftsabbruch) následovalo revokované vyjádření z roku 1980, které apeluje především na vybudování lepšího životního prostoru pro děti a jejich rodiče. Poslední zatím vydané prohlášení je z roku 1986.

Prohlášení vznikla z potřeby vyjádřit se k situaci, kdy počet interrupcí v Německu neklesal. Stejně tak jako v České republice je i v Německu stále velký počet nechtěných těhotenství řešen umělým potratem.⁵⁹ Usnesení z roku 1986 pak reagovalo na změnu v paragrafu 218 StGB, trestního zákoníku, který řeší tresty za provedení interrupce: v dotyčném paragrafu stojí, že: *„Kdo ukončí těhotenství, je potrestán odnětím svobody až na tři roky, nebo pokutou. Akty, jejichž účinek nastává před dokončením implantace oplodněného vajíčka v děloze, se nepovažují za potraty pro účely tohoto zákona. V mimořádně těžkých případech je možnost trest odnětí svobody až na 6 let. Pokud těhotná žena spáchá trestný čin je potrestána odnětím svobody na jeden rok nebo peněžitou pokutou.“*⁶⁰ Ač zákon v určitém případě interrupci povoluje, není tak

---

⁵⁶ Srovnej: SUSA, Zdeněk. *Dopis mladým křesťanům o tělesné lásce*. Synodní rady ČCE, určeno pro potřeby sborů ČCE, Praha 1989, s. 27.

⁵⁷ Vyjádření EKD jsou doporučeními pro německé protestanty. ČCE z nich může čerpat inspiraci, ale závazně pro ČCE nijak neplatí. Spíše jsou vyjádřením myšlenek, se kterými se protestantské církve a mezi nimi i ČCE mohou všeobecně ztotožnit.

⁵⁸ Stellungnahmen zum Thema Schwangerschaftsabbruch. www.evmedizinethik.de [online]. 1986 [cit. 2018-01-31]. Dostupné z:

https://www.evmedizinethik.de/pages/themen/lebensanfang/themenfelder/schwangerschafts-_und_spaetabbrueche/index.htm, s. 1.

⁵⁹ V roce 2010 bylo v Německu registrováno 110 400 interrupcí na 678 000 porodů za rok.

HUBER, Wolfgang. *Etika: základní otázky života*. Přeložil Petr BABKA. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-642-0, s. 38.

⁶⁰ Schwangerschaftsabbruch § 218. www.dejure.org [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <https://dejure.org/gesetze/StGB/218.html>.

liberální jako v České republice. V Německu i do 12. týdne těhotenství musí žena před lékařskou a poradní komisí a až po té, je jí umělé přerušování těhotenství dovoleno. Toto usnesení z roku 1986 je platné do dnešní doby.

Je potěšující, že EKD má potřebu se oficiálně k otázce umělého přerušování těhotenství vyjádřit.

EKD chce svým prohlášením pomoci při řešení složité potratové otázky a dát návod, jak nejlépe jednat při rozhodování v těhotenských konfliktech v souladu s Desaterem a to převážně se zřetelem na zkušenosti ze všedních dnů (viz kazuistika W. Hubera výše). Bez toho aniž by se do protikladu dával pohled křesťanský a lidský.

3.5 Vyjádření Evangelické církve v Německu z roku 1986

V této podkapitole se podrobněji podíváme na Stellungnahmen zum Thema Schwangerschaftsabbruch EKD k problematice umělého přerušování těhotenství. Celý dokument jak bylo již uvedeno, vznikl k diskusi o zrušení či zpřísnění paragrafu 218 německého trestního zákona. EKD se postavila svým vyjádřením proti zvýšení sankcí a zpřísnění trestů. Zároveň nesouhlasí s tím, aby interrupce byly zcela legalizovány. EKD požaduje důkladnou odbornou diskuzi.

Ochrana a podpora života je všeobecným lidským přikázáním. Je ovšem s ochotou každého jedince přinést oběti a obstát v nebezpečích, která nám život připravuje do cesty. Mezi tato nebezpečí a překážky spadá i nechtěné těhotenství. Ale nenarozený život nemůže být vydán napospas zásahům, které by mu způsobily jakoukoliv újmu.

Musíme si uvědomit, že těhotenství a porod probíhají v dnešní době jinak, než tomu bylo v historii. Dnešní matky bývají často ve složitých sociálních, pracovních a jiných situacích. Na ženy je kladen velký nárok – na jedné straně být dobrými matkami a na druhé pracovat a finančně se podílet na chodu domácnosti. Často pak vznikají situace, kdy ženy musí řešit, zda si dítě mohou dovolit, či ne. Na pozadí těhotenských konfliktů bývá často materiální a sociální nouze, ale také těžké partnerské konflikty a problémy ve vztazích. Díky těhotenství, se může žena ocitnout v takových

nesnázích, kdy by ji nemělo trestní právo nutit k donošení plodu. Pokud žena dítě donosí a porodí i v takové složité situaci, zaslouhuje si úctu a veškerou možnou pomoc.

Na druhé straně, je právo na přerušování těhotenství ženami často nárokováno a vyžadováno jako jejich životní a lidské právo. Objevují se zde pak argumenty typu: „žena má právo na sebeurčení, žena má právo svobodně rozhodovat o svém těle“ apod. Osobní svoboda, která je těmito argumenty podporována, ale nemůže být záminkou pro bezcitné jednání. Je důležité si uvědomit, že otázka umělého přerušování těhotenství nezasáhne pouze fyzické zdraví ženy. Ale následky jsou v dnešní vyspělé lékařské době, především v psychické oblasti ženy.⁶¹

Usnesení EKD z roku 1986 si tedy klade otázku, zda zajišťovat právo na ochranu života nenarozenému dítěti za pomoci zpřísnění trestního práva je správné. Uvědomíme-li, na druhou stranu, že lékaři praktikují indikační model v rozhodování o interrupcích. Kde jsou pak, ale hranice, které stanoví, která situace je mezní a tak závažná, aby umělé přerušování těhotenství mohlo být provedeno? EKD se ptá, kdo stanoví nouzovou situaci a kdo zaručí, že o interrupci nebude rozhodováno ze subjektivního pohledu lékaře a poradce, ale naopak bude na každý jeden případ nahlíženo naprosto objektivně?

Upozorňuje také na to, že problematika odpovědnosti v těhotenských konfliktech se netýká pouze těhotných žen, ale i otců a rodin. A také lékařů a sester, kteří interrupce provádějí. Pracují s ženami, které se rozhodnou potrat podstoupit a to nemůžeme předpokládat, že by nemocniční personál vždy s matkou a jejím rozhodnutím podstoupit interrupci souhlasil. Jak oni se vyrovnávají s těmito situacemi? Jak se vyrovnávají se svým svědomím? EKD apeluje na to, aby si společnost uvědomovala i tyto problémy a pracovala s odborným personálem, který interrupce provádí.⁶²

---

⁶¹ Srovnej: Stellungnahmen zum Thema Schwangerschaftsabbruch. www.evmedizinethik.de [online]. 1986 [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: https://www.evmedizinethik.de/pages/themen/lebensanfang/themenfelder/schwangerschafts-_und_spaetabbrueche/index.htm, s. 4.

⁶² Je zajímavé, že protestanté myslí i na podporu těch, kteří interrupce provádějí a že si protestanští duchovní uvědomují potřebu je podporovat.

3.5.1 Východisko a nabízená řešení podle EKD

3.5.1.1 Sociální program

Zlepšení sociální a finanční situace matek s mnoha dětmi a matek samoživitelek by bylo jedním možným řešením. Ale jak ukazuje situace i v jiných evropských státech, ne vždy je za rozhodnutím ženy podstoupit přerušování těhotenství složitá sociální a finanční situace. Poskytnout sociální pomoc se musí nejen ženám, ale i dětem a celým rodinám a za pomoci různých programů pracovat na zlepšení situace ve společnosti, aby se stala společností vstřícnou k mateřství a k rodičovství. K tomu je ale potřeba účinných zákonů a dobrého sociálně-politického programu.⁶³ Církve (myšleno zde protestantské) jsou připraveny pomáhat různými způsoby. Od diakonických sociálních projektů, jako je např. stavba bytů pro matky v nouzi, odborná pomoc těhotným matkám, poradenství, až po výchovu za pomoci kázání a pastorače.

3.5.1.2 Zodpovědný přístup

Snižování počtů nechtěného těhotenství a následného rozhodnutí o interrupci je především práce na znovu obnovení zodpovědného postoje k životu. K zodpovědnému postoji patří několik věcí. Za prvé zodpovědný sexuální život, vedený ve vědomí sexuální etiky. Nezbytná je tak výchova chlapců a děvčat k odpovědnému sexuálnímu chování v užším slova smyslu a k zodpovědnějšímu rodičovství v širším slova smyslu.⁶⁴ Protestanté nepovažují sexuální život za pouhý prostředek k plození dětí, uznávají sexualitu jako přirozenou věc, která k člověku patří. K této zodpovědnosti je třeba, aby i otcové uvažovali eticky odpovědně. Z morálního hlediska mají za děti, které zplodili, ručit stejně, jako nastávající matky. Je důležité vychovávat mladé muže tak, aby byli spolehlivými partnery a přijímali otcovskou zodpovědnost.⁶⁵ Nastávající matky se často cítí ve své tíživé situaci sami a velmi často jsou svými partnery k přerušování těhotenství donuceny, i když v hloubi svého srdce toto rozhodnutí udělat nechtějí. Proto EKD prosí muže, aby regulací počtů nezatěžovali výhradně ženy, a aby si uvědomili, že dítě, které

---

⁶³Srovnej: Stellungnahmen zum Thema Schwangerschaftsabbruch. www.evmedizinethik.de [online]. 1986 [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: https://www.evmedizinethik.de/pages/themen/lebensanfang/themenfelder/schwangerschafts-_und_spaetabbrueche/index.htm, s. 6.

⁶⁴ Srovnej: HUBER, Wolfgang. *Etika: základní otázky života*. Přeložil Petr BABKA. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-642-0, s. 47.

⁶⁵ Tamtéž, s. 47.

se nesmí narodit je i jejich dítětem. Výchova mladých lidí by měla být ve vědomí toho, že život je Boží dar, který nás zavazuje ke vděčnosti. Proto má být chráněn a mají mu být vytvářeny takové podmínky k životu, které odpovídají jeho nezaměnitelné lidské důstojnosti. Výchova k zodpovědnému životu leží na církvi, společnosti a na všech občanech. Všichni jsou zodpovědní za to, zda přitakají životu, nebo ne. Eticky odpovědné jednání pak může být i rozhodnutí matky dát dítě k adopci. V Denkschriftu se doslova píše: „*Někdy může být znamením lásky matky k dítěti souhlas k dobrovolné adopci. V žádném případě se jí to nesmí vyčítat. Společenské předsudky vůči takovým to matkám se musí konečně odbourat.*“⁶⁶

3.5.1.3 Podpora a doprovázení

Církev si uvědomuje, že všichni, kteří mají co do činění s těhotenskými konflikty, potřebují především přímluvné modlitby, duchovní podporu a také další vzdělávání a osvětu. Jak je zmíněno výše, církev může naučit pracovat lékařský personál s matkami, které podstoupily interrupci tak, aby Boží láska z jejich jednání a konání byla zřejmá. Nesmírně důležité je, abychom všichni křesťané i nekřesťané přemýšleli o tom, jak chránit nechtěná těhotenství. Duchovní by pak ve svých kázáních a promluvách a celkové sborové práci měli více a důrazněji hovořit o zodpovědném partnerství, radosti z dítěte, manželství a rodiny. Zabývat se problémem regulace početí a zodpovědnou sexualitou. Důležité je dodávat ženám s nechtěným těhotenstvím, nebo ženám po umělém přerušení těhotenství, odvalu a dát jim možnost vyslovit jejich myšlenky, pocity a obavy.

Nejdůležitějším momentem práce s ženami po interrupci je duchovní doprovázení ohledně výčitek v jejich svědomí. Je třeba je ujistit, že Boží odpuštění je darováno i jim. Ujistit je, že Bůh jim odpouští a Boží odpuštění že otevírá nové cesty. Odpuštění je útěchou pro všechny, kteří jsou vinni. V závěru usnesení EKD je zdůrazněna odpovědnost všech lidí za ochranu nenarozeného života a text je uzavřen

---

⁶⁶Stellungnahmen zum Thema Schwangerschaftsabbruch. www.evmedizinethik.de [online]. 1986 [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: https://www.evmedizinethik.de/pages/themen/lebensanfang/themenfelder/schwangerschafts-_und_spaetabbrueche/index.htm, s. 11.

citátem z Epištoly Galatským: „*Neste břemena jedni druhých – tak naplníte Kristův zákon.*“⁶⁷

---

⁶⁷ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad.* 19. (6. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2015. ISBN 978-80-7545-000-5, Ga 6,2.

4 Rozdílnost a shoda názorů katolické a protestantské etiky na problematiku umělého přerušení těhotenství

Jaké jsou zásadní rozdíly ve vnímání těhotenských konfliktů v katolické a protestantské etice? A jsou některé body v této problematice, na kterých se dva pohledy hlavních křesťanských církví shodnou?

4.1 Rozdíly

Katolická církev i protestantské církve jsou církve křesťanské. Vycházejí z Bible, uznávají svatou Trojici, Desatero, shodnou se na Otčenáši... Přesto jsou bohužel mezi nimi některé významné, a to především, věroučné rozdíly.

4.1.1 Katolická církev

Katolická církev zásadně umělé přerušování těhotenství odmítá. A to ať jde o přímé nebo nepřímé přerušování těhotenství. Vždy tento čin považuje za provinění proti 5. přikázání.⁶⁸ Ve svém katechismu uvádí tato prohlášení: „*Páté přikázání zakazuje jako těžce hříšné přímé a úmyslné zabití. Vrah a ti, kteří úmyslně spolupracují na zabití, páchají hříchy, který volá k nebi o pomstu.*“⁶⁹ Článek 2269 pak dále říká: „*Páté přikázání zakazuje dělat něco se záměrem nepřímo vyvolat smrt nějaké osoby. Mravní zákon zapovídá jak vystavovat někoho smrtelnému nebezpečí bez závažného důvodu...*“⁷⁰ V následujících článcích katolického katechismu, které se vyjadřují k potratům, čteme: „*Lidský život musí být absolutně respektován a chráněn již od okamžiku početí. Již od první chvíle její existence mají být lidské bytosti přiznána práva osoby, mezi nimiž je nezcizitelné právo každé nevinné bytosti na život.*“⁷¹ „*Již v prvním století Církev prohlásila, že každý záměrný potrat je mravní špatnost. Toto učení se nezměnilo. Zůstává neměnné. Přímý potrat, ať už chtěný jako cíl nebo jako prostředek, závažně odporuje mravnímu*

---

⁶⁸ Nezabiješ, u protestantů 6.

⁶⁹ Katechismus katolické církve, č. 2268., web.katolik.cz [online]. [cit. 2018-24]. Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/kkc>.

⁷⁰ Tamtéž, č. 2269.

⁷¹ Tamtéž, č. 2270.

zákonu.“⁷²A na závěr trest: „*Formální spolupráce při potratu je těžký hřích. Církev trestá tento zločin proti lidskému životu kanonickým trestem exkomunikace. „Kdo provedl a nechal provést dokonáný potrat, upadl do exkomunikace nastupující bez rozhodnutí představeného“, takže exkomunikace ho „postihuje již spácháním zločinu“ a za podmínek, které stanoví právo.“⁷³*

Katolická církev nedovoluje potrat z žádného důvodu. Žádná indikace není přípustná, dokonce ani kriminalistická (po znásilnění). Dnes se vedou pouze etické diskuze ohledně otázky lékařské indikace, kdy ve vážném případě je možno zachovat život matky na úkor plodu. Někteří katoličtí morální teologové takový důvod schvalují. Zda by katolický lékař takovou interrupci provedl, je otázka jiná. Budeme-li se řídit závazným dokumentem, což katolický katechismus je, tak jasně vidíme, že pro členy katolické církve je v popředí etika zákona, tak jak bylo ocitováno na počátku této práce.

Je opravdu nutné přistupovat k této těžké problematice takto radikálně, bez jakékoliv možnosti volby a možnosti rozhodnout sám za sebe? Kde je láska a milosrdenství k bližnímu? Kde je volání apoštola Pavla z Listu Galatským: „*Neste břemena jedni druhých – tak naplníte Kristův zákon.*“⁷⁴ Ano, v článku 2272 katolického katechismu nalezneme zmínku o milosrdenství, ale ihned následuje opět varovný prst. „*Církev tím nemíni zužovat pole milosrdenství. Zdůrazňuje závažnost spáchaného zločinu, nenapravitelnou škodu způsobenou nevinně zabitě oběti, jeho rodičům a celé společnosti.*“⁷⁵ Samozřejmě je nutné, aby lidský život měl pravidla a ta byla dodržována a respektována. Ale příkazy a tresty naše cesta snad být dlážděna nemůže.

V materiálech, které jsem prostudovala ke své bakalářské práci, jsem nenalezla žádné doporučení, jak s matkami, které se pro interrupci rozhodnou, tak s personálem, který ji provede, jednat. Pokud budu vycházet z katolického katechismu a jiných prostudovaných materiálů (viz seznam literatury) je žena, která interrupci podstoupí, pro katolickou církev ztracená. Dokumenty, jako *Donum vitae*, či Katolický katechismus, nehovoří v otázce interrupcí o odpuštění. Nehovoří o tom, jak vůbec předcházet nechtěným těhotenstvím. Nehovoří se o odpovědném přístupu k životu.

---

⁷² Tamtéž, č. 2271.

⁷³ Tamtéž, č. 2272.

⁷⁴ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad*. 19. (6. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2015. ISBN 978-80-7545-000-5, Ga 6,2.

⁷⁵ Katechismus katolické církve, č. 2272., web.katolik.cz [online]. [cit. 2018-24]. Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/kkc>.

Možná, že je v katolické církvi vedena diskuse, ale bohužel laická veřejnost o ní neví. Nevím, zda církevní hodnostáři, teologové a etikové nepovažují za důležité se k této problematice vyjadřovat. Nebo jestli je v katolické církvi situace taková, že je-li jednou něco odsouzeno, tak není síla, která by zahájila diskuzi, nebo mohla přístup k dané problematice pozměnit. Možná, že jednotliví faráři a duchovní nejednají tak přísně a radikálně.

Světlem pro nás laiky je možná přístup katolického duchovního, spisovatele a etika Marka Váchy. V jeho knize „Místo na němž stojíš, je posvátná země“⁷⁶ je také jedna z kapitol věnována otázce umělého přerušování těhotenství. A v závěru této kapitoly je zamyšlení nad tím, proč vlastně umělé potraty vznikají a jak jim předcházet. Marek Vácha vybízí k odpovědnému sexuálnímu chování, a to nejen mladé, ale i celou společnost, která přehlédla spojení mezi sexem a plozením dětí. Upřednostňuje výchovu k odpovědnosti, před příkazem a zákonem. Uvědomuje si, že rozhodování zda podstoupit interrupci, či ne je velmi těžké pro každého, kdo před takovým rozhodnutím stojí. A ten, kdo se musí takto těžce rozhodovat, určitě nestojí o výčitky okolí, rodiny a církve.⁷⁷

4.1.2 Protestantské církve

Pohled protestantských církví na otázku umělého přerušování těhotenství je různý. Není žádné závazné učení. Ani usnesení synodů Evangelické církve v Německu nejsou závazná pro německé věřící, natož pro věřící v jiných zemích. Českobratrská církev evangelická, která je největší protestantskou církví v České republice nemá žádné závazné oficiální prohlášení k této problematice. V České republice ČCE oficiálně žádné souhrnné stanovisko nevydala. Neexistuje žádné oficiální usnesení synodu, nebo vyjádření synodní rady⁷⁸ k této problematice.⁷⁹ Ale určitá vyjádření nalezneme u jednotlivých teologů Českobratrské církve evangelické a podle nich se pak můžeme řídit. Pro potřeby věřících ČCE vznikly také dva dokumenty, ve kterých jsou shrnuty

---

⁷⁶ VÁCHA, Marek Orko. *Místo, na němž stojíš, je posvátná země: o kruhu úcty k člověku, přírodě a celému vesmíru*. Brno: Cesta, 2008. ISBN 978-80-7295-104-8.

⁷⁷ Srovnej: Tamtéž, s. 113-114.

⁷⁸ Synod – nejvyšší shromáždění složené z laiků a farářů, které zasedá jednou ročně. Synodní rada – nejvyšší správní orgán ČCE, složený ze šesti členů, laiků a farářů.

⁷⁹ Na můj přímý dotaz na člena poradního odboru pro aktuální společenské otázky, ohledně umělého přerušování těhotenství, jsem dostala odpověď, že naše ČCE nic takového vypracovaného nemá. To ovšem neznamená, že se s ním faráři v rámci pastorační služby neseťkávají, ale přistupují k němu individuálně, podle své víry a svědomí. Doporučil mi dotázat se některého z farářů či farářek.

zásady, jak by měl křesťan žít a jak se chovat. Obsahují názory na rodičovství, ekumenismus, představují vyznání víry, desatero apod. A v tomto celkovém „souhrnu“ rad najdeme i to, jak se chovat při nechtěném těhotenství. V Evangelickém katechismu z roku 1989 se jasně říká, že lidský život je jedinečný a neopakovatelný dar člověku od Stvořitele. Z toho hlediska pak nikdo nemá právo na život druhého a nemá tedy co rozhodovat o tom, zda se smí druhý narodit. Života si má křesťan vážit a v žádném případě a žádným způsobem ho nesmí ohrožovat.⁸⁰

Protestantské církve se povětšinou shodují v otázce indikací k provedení umělého přerušení těhotenství. Připouštějí lékařskou indikaci. Josef Lukl Hromádka v Zásadách ČCE vydaných v roce 1968 píše: „*Pro křesťanské rodiče nemůže být sporu o tom, že každý započatý život je svatý a je svěřen jejich ochraně. Zákrok proti němu je těžkou otázkou svědomí a může být podniknut jenom pro záchranu života matčina.*“⁸¹ V otázce otěhotnění po znásilnění se dokonce někteří v rámci situační etiky, přiklánějí k názoru, potrat umožnit. Sice uznávají, že jde o zabití, ale neklasifikují tento čin jako vraždu, neboť se zde podle pravidel situační etiky jedná o případ sebeobrany proti dvěma agresorům. Těmi jsou pachatel a embryo, které pokračuje v pachatelově agresii. Ovšem to vše ve vědomí, že potrat je vždy zlo a nikdy ho neomlouvají.⁸² Eugenicou indikaci protestanté také zcela odmítají. Ohledně sociální indikace se shodují na tom, že je třeba odpovědným přístupem k životu, výchovou, vzděláváním a dobrou sociální politikou této indikaci předcházet.

Za obecná protestantská východiska k problematice interrupcí můžeme považovat teze M. Honeckera. Za prvé je třeba vyzdvihnout význam početí před potratem a to i v situaci velké sociální nouze. Za druhé se rozlišuje mezi trestním právem na jedné straně a mravním hodnocením na druhé straně. Není ku prospěchu věci za pomoci trestního práva vynucovat narození nechtěného dítěte, které pak není „láskyplně přijato.“ Třetím východiskem je pak tvrzení, že v těhotenském konfliktu jde o zvládnutí konfliktní situace, při které jde především o konflikt svědomí s povinností.

---

⁸⁰ Srovnej: HÁJEK, Miloslav. *Evangelický katechismus*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1989. ISBN 80-7017-048-4, s. 59.

⁸¹ HROMÁDKA, Josef Lukl. *Zásady českobratrské církve evangelické*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1968, s. 71-72.

⁸² Srovnej: FLETCHER, Joseph F. *Situační etika: nová morálka*. Přeložil Jan ZÁMEČNÍK. Praha: Kalich, 2009. Kairos (Kalich). ISBN 978-80-7017-126-4, s. 46-49.

Právo nenarozeného dítěte zde stojí proti nouzové situaci, ve které se nachází jeho matka.⁸³

Otázku pátého přikázání protestanští etikové řeší. Ale nenahlízejí na ni tak radikálně, jako v katolické církvi. Snaží se spíše o individuální přístup ke každému případu a žádný problém nepaušalizovat. Rozhodnutí o interrupci je vždy na jednotlivé každé osobě a na její odpovědnosti. Ona sama si nese své rozhodnutí a vše si zodpovídá ve svém svědomí. Důraz je kladen na odpovědné chování, na rozum každého věřícího a jeho schopnost se správně rozhodnout a pak unést následky svého rozhodnutí. Českobratrská církev evangelická má ve svých řádech klauzuli: „*Církev od svých členů očekává, že budou ve své službě osvědčovat opravdovou víru, která cele spoléhá na Boží milost stvrzenou dílem Ježíše Krista. Očekává, že budou žít pravdivě a čistě, a tak dosvědčovat, jak moc Ducha Kristova obnovuje vnitřní život člověka i vztahy mezi lidmi...*“⁸⁴ Církev očekává, církev nenařizuje. Stanovuje pouze nezbytné minimum a to co je nad to, je pouze dobrovolným projevem života podle této víry. Protestanté věří, že vše podstatné se odehrává mezi člověkem a Bohem. A vše ostatní jsou jen lidské interpretace, pokusy popsat nepopsatelné. Církev nemá pravomoc nad svědomím člověka.

Protestantské církve za interrupci netrestají. Nesouhlasí s ní, odsuzují ji, ale dotčené pastoračně a poradensky podporují a snaží se pracovat s jejich vinnou obtíženým svědomím. Na základě doložených dokumentů a literatury, které jsem měla k dispozici, a dále na základě rozhovorů s představiteli synodní rady ČCE, faráři a lékařem a bioetikem Zdeňkem Susou jsem dospěla k názoru, že hlavním rozdílem mezi katolickou a protestantskou církví je to, že EKD i ČCE vědomě postižené ženy a jejich okolí pastoračně nesou, neodsuzují je a nevyklučují je ze společenství, které právě v této těžké životní situaci tak potřebují.

---

⁸³ Srovnej: HONECKER, Martin. *Grundriss der Sozialethik*. Berlin: W. de Gruyter, 1995. ISBN 3110144743, s. 98.

⁸⁴ Řád pro kazatele ČCE. www.evangelnet.cz [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.evangelnet.cz/cce/cz/rk.html#C1>.

4.2 Shody

Z předešlého textu se může zdát, že snad ani žádný styčný bod v nahlížení na potratovou problematiku mezi sledovanými dvěma křesťanskými církvemi nemůžeme nalézt. Pokud budeme hledat společné body v otázce lidské důstojnosti, počátku života a v problematice zda má embryo lidskou důstojnost, tak tam se morální etikové obou církví shodnou. Dále se také křesťané shodnou na tom, že potrat je zlo a že je špatné zasahovat přerušením těhotenství do Božího plánu a řádu. V otázce, kdy umělé přerušení provést se shodnou na v některých výjimečných případech na lékařské indikaci. V otázce tzv. „těhotenství na zkoušku“ mají etikové z obou církví také jasný jednotný názor. Pod tímto termínem se rozumí např.: manželé mají dva syny a chtějí mít dceru. Proto si nechají včas zjistit pohlaví nenarozeného dítěte, pokud se ukáže, že je pohlaví mužského, nechají si provést interrupci. Těhotenství na zkoušku se objevuje také tam, kde rodiče trpí dědičnou chorobou, která se projevuje pouze u jednoho pohlaví.⁸⁵

To, že nenarozený život je třeba ochraňovat, nepopře také ani jedna z církví. Bohužel se rozcházejí v celkovém vnímání potratové problematiky, v nazírání na odpovědnost každého jednotlivce a v přijímání interrupcí postižených žen.

Myslím, že katolíci i protestanté by si měli vzít za vzor biblický příběh O milosrdném Samařanovi,⁸⁶ který je v obou církvích oblíben a často čten a vykládán. A podle tohoto podobenství na postižené ženy hledět. Wolfgang Huber vykládá toto podobenství ve významu ochoty nechat se vyrušit a zdržet utrpením druhých lidí. Podobenství nám ukazuje, že nemáme přecházet bez povšimnutí kolem nemocných a postižených lidí. Což ženy, které musely podstoupit umělé přerušení těhotenství, nebo ti, kteří se na přerušení podíleli, určitě jsou. Huber říká, že: „...*to není jen individuální závazek, při jehož porušení se člověk může provinit zanedbáním pomoci. Je to i povinnost společnosti. To jakým způsobem společnost plní tuto povinnost, rozhoduje o humanitě dané společnosti.*“⁸⁷

---

⁸⁵ ROTTER, Hans. *Důstojnost lidského života: [základní otázky lidské etiky]*. Praha: Vyšehrad, 1999. Cesty (Vyšehrad). ISBN 80-7021-302-7, s. 53.

⁸⁶ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad*. 19. (6. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2015. ISBN 978-80-7545-000-5, Lk 10, 25nn.

⁸⁷ HUBER, Wolfgang. *Etika: základní otázky života*. Přeložil Petr BABKA. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-642-0, s. 52.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo představení pohledů morálních teologů z katolické a protestantské církve na problematiku umělého přerušení těhotenství. Práce si kladla za cíl ukázat postoj obou největších křesťanských církví k této problematice na vybraných pramenech a literatuře. Tohoto cíle práce dosáhla. Etický konflikt představila jak z pohledu katolického, tak z pohledu protestantského. Různé pohledy a názory dvou největších křesťanských církví jsem chtěla ve své bakalářské práci předložit a ne je hodnotit. Mám dojem, že na základě prostudované literatury jsem v práci předložila dostatek materiálů k porovnání obou postojů.

Dílčím cílem bylo, na převážně katolické teologické fakultě, představit postoj protestantské církve k otázce umělého přerušení těhotenství, který se v mnoha věcech liší od postoje katolické církve. Práce (na základě materiálů) ukázala vstřícnější postoj protestantských církví k ženám v těžké životní situaci. Ukázala, že protestantské církve se snaží více pracovat se zodpovědností každého jedince, a jak vyplývá už z podstaty protestantismu, pracovat hlavně se svědomím a s vědomím toho, že každý hřích, je-li snaha ho odčinit, bude Pánem Bohem odpuštěn. Protestanté kladou velký důraz na pastorační a duchovní doprovázení všech zúčastněných v těhotenském konfliktu. Snaží se pracovat jak s ženami, tak s personálem v nemocnicích. Snaží se aktivně spolupracovat na legislativě, která by zlepšila životní podmínky žen, a také aktivně vychovávat k odpovědnému přístupu k životu.

Nechtěla jsem však hledat pouze rozdíly, ale záměrem bylo nalézt i pokud možno shody, alespoň v některých podstatných otázkách interrupcí. Katolická i protestantská církve se shodují v otázce začátku lidského života, v otázce lidské důstojnosti embrya a plodu. Shodují se na tom, že život je dar od Boha a musí být chráněn. V příkázání Nezabiješ! obě církve jednotně považují zabití nenarozeného nevinného dítěte za vraždu. I když protestanté usmrcení plodu vraždou nenazývají. Je samozřejmé, že křesťané se shodují v tom, že umělé přerušení těhotenství je vždy špatné. Že potrat je zlo.

V bakalářské práci jsem představila i čtyři indikace, při kterých je umělé přerušení těhotenství za určitých podmínek povoleno. I zde jsem hledala shody a rozdíly. Obě církve jasně odsuzují sociální indikaci. Žádné špatné sociální zázemí rodiny, ženy apod. nemůže vést k umělému potratu. Také obě církve odmítají eugenickou indikaci, při které by se plody zabíjely v rámci prenatální diagnostiky, a tak

lidé rozhodovali o tom, zda se smí postižené dítě narodit nebo ne. V kriminalistické indikaci, tzn. otěhotnění po znásilnění, se v názorech rozcházejí. Katolická církev zásadně odmítá interrupci i v tomto případě. Protestanté se snaží nahlížet na každý konkrétní případ samostatně a navrhuji i řešení v úhlu situační etiky. A priori tuto indikaci nezavrhují. Co se týče lékařské indikace, je postoj katolické církve také zamítavý, ale někteří katoličtí morální teologové ho připouštějí, pokud se má lékař rozhodnout mezi životem dítěte nebo matky. Protestanté v zásadě lékařskou indikaci připouštějí.

Snažila jsem se ve své závěrečné práci předložit dostatek srovnávacího materiálu. Východiska známých morálních etiků z obou církví budou těm, kdo se potratovou problematikou zabývají, asi známi. Možná už nebude tak známý pramen Evangelické německé církve k potratové politice v Německu. I to bylo cílem práce, představit méně známé protestantské prameny k otázce interrupcí.

Svou práci jsem se snažila psát objektivně, možná, že ne vždy se mi to úplně podařilo. Snažila jsem se systematicky porovnávat názory obou církví na dílčí témata. Někdy jsem trochu odbočila a někde zase neprobrala dané téma tak podrobně, jak by si možná zasloužovalo.

Myslím, že z práce je jasné, jaké jsou základní přístupy katolické a protestantské církve k umělému přerušení těhotenství a jaký je mezi těmito dvěma církvemi v pojetí této problematiky rozdíl.

Seznam použitých zdrojů:

Literatura:

ANZENBACHER, Arno. *Křesťanská sociální etika: úvod a principy*. 2. vydání. Přeložil Karel ŠPRUNK. Brno: CDK, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2015. ISBN 978-80-7325-371-4.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: český ekumenický překlad. 19. (6. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2015. ISBN 978-80-7545-000-5.

ČERNÝ, David. *Princip dvojího účinku: zabíjení v mezích morálky*. Praha: Academia, 2016. Právo - etika - společnost. ISBN 978-80-200-2605-7.

FLETCHER, Joseph F. *Situační etika: nová morálka*. Přeložil Jan ZÁMEČNÍK. Praha: Kalich, 2009. Kairos (Kalich). ISBN 978-80-7017-126-4.

HÁJEK, Miloslav. *Evangelický katechismus*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1989. ISBN 80-7017-048-4.

HONECKER, Martin. *Grundriss der Sozialethik*. Berlin: W. de Gruyter, 1995. ISBN 3110144743.

HROMÁDKA, Josef Lukl. *Zásady českobratrské církve evangelické*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1968.

HUBER, Wolfgang. *Etika: základní otázky života*. Přeložil Petr BABKA. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-642-0.

LOCHMAN, Jan Milič. *Desatero: směrovky ke svobodě: nástin etiky pod zorným úhlem Desatera*. Praha: Kalich, 1994. ISBN 80-7017-828-0.

PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Praha: Vyšehrad, 1999. Theologica (Vyšehrad). ISBN 80-7021-331-0.

PÖHLMANN, Horst Georg. *Kompendium evangelické dogmatiky*. Jihlava: Mlým, 2002. ISBN 80-86498-02-6.

ROTTER, Hans. *Důstojnost lidského života: [základní otázky lidské etiky]*. Praha: Vyšehrad, 1999. Cesty (Vyšehrad). ISBN 80-7021-302-7.

SUSA, Zdeněk. *Dopis mladým křesťanům o tělesné lásce*. Synodní rady ČCE, určeno pro potřeby sborů ČCE, Praha 1989.

VÁCHA, Marek Orko. *Místo, na němž stojíš, je posvátná země: o kruhu úcty k člověku, přírodě a celému vesmíru*. Brno: Cesta, 2008. ISBN 978-80-7295-104-8.

VÁCHA, Marek Orko, Radana KÖNIGOVÁ a Miloš MAUER. *Základy moderní lékařské etiky*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-7367-780-0.

Periodika:

PECHAR, Jaroslav. Interrupce. *Nota nebe*. Praha, 2017, **58**(8), s. 28-29.

Internetové zdroje:

Donum Vitae [online]. 1987 [cit. 2018-01-23]. Dostupné z: <http://kebrle.cz/katdocs> .

Interrupce v Česku. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-01-23].

JANÁČKOVÁ, Zuzana. *Postinterrupční syndrom* [online]. 15. 2. 2014 [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.opsychologii.cz/clanek/175> .

Karl Heinz Peschke. In: *wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-01-25]. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki>.

Katechismus katolické církve. *web.katolik.cz* [online]. [cit. 2018-24]. Dostupné z: <http://web.katolik.cz/feeling/library/kkc>.

Kdo jsme: Historie od vzniku církve. *www.e-cirkev.cz* [online]. [cit. 2018-01-22]. Dostupné z: www.e-cirkev.cz/rubrika/796.

Martin Honecker. In: *wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki>.

Počet interrupcí každý rok klesá. *www.zdravotnickydenik.cz* [online]. 2017, 23. 4. 2017 [cit. 2018-01-23]. Dostupné z: www.zdravotnickydenik.cz.

Řád pro kazatele ČCE. *Www.evangnet.cz* [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.evangnet.cz/cce/cz/rk.html#C1>.

Schwangerschaftsabbruch § 218. *www.dejure.org* [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <https://dejure.org/gesetze/StGB/218.html>.

Stellungnahmen zum Thema Schwangerschaftsabbruch. *www.evmedizinethik.de* [online]. 1986 [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: https://www.evmedizinethik.de/pages/themen/lebensanfang/themenfelder/schwangerschafts-_und_spaetabbrueche/index.htm.

Vácha Marek. In: *Www.orko.cz* [online]. 2014 [cit. 2018-01-24]. Dostupné z: <http://www.orko.cz/?link=Varia/Zuzana>.

Wolfgang Huber. In: *wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: <https://de.wikipedia.org/wiki>.

Vývoj potratovosti v České republice 2003 - 2014. *www.czso.cz* [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20562549/13008315a01.pdf/37bea5ec-f3b9-4a36-8804-d2dcb4b117c8?version=1.0>.

<http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/>, ze dne 23. 9. 2016, [cit. 2018-01-24].

Abstrakt

HONECKER, Martin. *Grundriss der Sozialethik*. Berlin: W. de Gruyter, 1995. ISBN 3110144743.

HUBER, Wolfgang. *Etika: základní otázky života*. Přeložil Petr BABKA. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-642-0.

PESCHKE, Karl-Heinz. *Křesťanská etika*. Praha: Vyšehrad, 1999. Theologica (Vyšehrad). ISBN 80-7021-331-0.

Klíčová slova:

etika, umělé přerušení těhotenství, etická dilemata, římskokatolická církev, Českobratrská církev evangelická, Německá evangelická církev, 6. Příkázání Nezabiješ!, zodpovědný přístup, indikace k umělému přerušení těhotenství

Práce se zabývá otázkou umělého přerušení těhotenství. Předkládá na vybraných zdrojích pohledy katolických a protestantských morálních teologů. Část práce je věnována otázce, kdy začíná lidský život, dále se věnuje čtyřem indikacím, při kterých je interrupce povolována a porovnává postoje katolických a protestantských etiků. Dále pracuje s příkázáním Nezabiješ! a předkládá biblické odkazy, které se interrupcí dotýkají. Část práce je věnována vyjádření Německé evangelické církve k německému zákonu o interrupcích. Na závěr jsou předloženy shody a rozdíly v názorech na interrupci dvou největších křesťanských církví.

Abstract

HONECKER, Martin. *Grundriss der Sozialethik*. Berlin: W. de Gruyter, 1995. ISBN 3110144743.

HUBER, Wolfgang. *Ethics: the Basic Questions of Life*. Přeložil Petr BABKA. Praha: Vyšehrad, 2016. ISBN 978-80-7429-642-0.

PESCHKE, Karl-Heinz. *Christian Ethics*. Praha: Vyšehrad, 1999. Theologica (Vyšehrad). ISBN 80-7021-331-0.

Key words:

ethics, induced abortion, ethical dilemmas, Roman Catholic Church, Evangelical Church of Czech Brethren, German Evangelical Church, The Sixth Commandment “Thou shalt not kill,” a responsible attitude, indications for induced abortion

The thesis deals with the topic of induced abortion. It presents views of catholic and protestant Christian ethicists by way of selected sources. A part of the thesis addresses the question of when a human life begins, next it deals with the four indications when an induced abortion is allowed, and compares the attitudes of catholic and protestant ethicists. Further, it works with the Sixth Commandment “Thou shalt not kill” and presents biblical references concerning abortion. Another part of the thesis deals with the statement of the German Evangelical Church on the German abortion law. In the conclusion of the thesis, the similarities and differences in the opinions on abortion of the two biggest Christian churches are presented.